

SZEKELY-UDVARHELY

1848-AS FÜGGETLENSÉGI POLITIKAI SZEKELY UJSÁG

Megjelen hetenként kétszer: csütörtökön és vasárnap.
Előfizetési ára helyben házhoz hordva, vagy vidékre postán küldve: egész évre 10 K, félévre 5 K, negyedévre 2 K 50 fillér. Külföldre egész évre 12 K. — M. kir. postatakarékpénztári csekk- és kliring 10,489. sz. — — — — — Helyközi telefon 15. sz.
Mindenféle díjak Székelyudvarhelyt előre fizetendők.

FELELOS SZERKESZTŐ:
BETEGH PAI
LAPTULAJDONOS.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Székelyudvarhelyt, Kossuth-utca 31. szám, hova az előfizetések, kéziratok és hirdetések küldendők. Kéziratokat vissza nem adunk. — Hivatalos hirdetések 100 szóig szavankint 6, azon felül 4 fillér, magán hirdetések négyzet em 8 fillér, többszöri közlésnél 6 fillér. — Nyilt-tér sora 1 korona

Tisza nyilatkozata.

Irta: **Kossuth Ferenc.**

Tisza maga mondta utolsó fontos nyilatkozatában, hogy ő „éles szeszélyes ellentétbe került a képviselők egy részével és ezeknél természetes animozitás maradt vissza az ő további elnöklési működése iránt is. Így állván a dolog, a közérdek is úgy hozza magával, hogy helyét a kellő pillanatban másnak engedje át.“

A parlamentáris rendszer alapfogalmi közé tartozik az, hogy a képviselőház elnöke pártatlan legyen, hogy pártatlanságában a képviselőház minden pártja hinni tudjon, hogy az elnök bizalmat költson.

Tisza maga belátja, hogy azok után, amik történtek, a képviselőháznak több mint egy negyedrészre nem viseltetik iránta, mint elnök iránt azokkal az érzelmekkel, amelyek a békes elnöklés anyagi és erkölcsi lehetőségének elkerülhetetlen feltételei.

Tisza lemondását illetőleg itt megállok, mert szívből óhajtom egy olyan békének a létrejöttét, amely megmentse hazámat és nemzetem az elkövetett katasztrofális parlamenti csíny rettenetvé válható következményeitől, azok közt a megpróbáltatások közt, melyeknek bekövetkezhetése nemcsak a lehetőségek, hanem a valószínűségek sorába tartoznak.

Igen könnyű és nem egy szempontból hasznos is lenne az egyszerű tudomásul vételhez hozzáfűzni több megjegyzést, de amelyek mind, tekintve Tisza egyéniségét, távolról sem mozdítanák elő azt, hogy ez az erős, sőt ugyyszólván fanatikus akaratu férfiú, kiben a magyaros „csak azért is“ erősen ki van fejlődve, saját jószántából hagyja ott azt a helyet, amelyen csakis további erőszakosságok mellett maradhatna meg. Pedig a rendőrség, a katonaság, a képviselők kizárása, sőt esetleg bebörtönzése nem képezhetik a parlamentárizmus útját úgy, hogy az, aki ezen eszközökhöz nyulna, az szándékosan tenné tönkre saját hazájának parlamenti életét s ezen az alapon nyugvó alkotmányát. De az indulat, a dac az evidenciákat is elhomályosíthatja és én nem leszek az, aki ezt megjegyzésekkel provokálni akarnám.

A nemzet érdeke az, hogy béke legyen: a béke egyik főkölléke pedig az, hogy elsősorban Tisza távozzék az elnöki székből. Ha távozni akar saját belátásából, távozását én, ha birnám megkönnyíteném, de semmi esetre sem nehezíteném meg. Én egyedül a célt nézem, amely egyrészt az, hogy örökidőkre bebizonyuljon, hogy Magyarországon az a Házelnök, aki parlamenti csíny követett el (bármilyen okból és bármilyen egyéni meggyőződésből történt is az), elnök nem marad-

hat többé; továbbá a cél az, hogy annak ismétlődése, ami megtörtént, garancialiter kizárassék.

Épp ezért nem elég az elnöki kérdésre nézve, hogy Tisza lemondjon, hanem feltétlenül szükséges, hogy az elnöki erőszakoskodás, vagyis a parlamenti csíny ismétlődése garancialiter kizárassék és hogy addig is, míg az erre vonatkozó törvények és jogszabályok megalkottatnak, pártatlan elnök választassék, kiben az egész parlament megbizik, mint aminő például Berzeviczy volt.

Ez nemcsak egy pártnak, nemcsak a parlamenti kisebbségnek az érdeke, hanem a legközvetlenebbül a nemzeté, melyet máskülönbén bizonyos körülmények közt, bizonyos kormányok és többségek, melyeknek létrejötte nem tartozik a lehetetlenségek közé, könnyűszerrel, bármely alkotmányos küzdelem lehetősége nélkül, bécsi parancsszóra valamikor a jövőben tönkre lehetne a szentesített erőszak precedensszerű alkalmazásával tenni.

De ha minden kétségen felül álló igazság az, hogy azt, ami történt, a pártok közt létrehozható megjegyzéssel jóvá kell tenni, akkor amint gróf Apponyi Albert Somorján mondta, lehetetlennek látszik az, hogy azok eszközöljék a reparációt, akik a reparálandó tényeket elkövették. Én nem akarok a szövetkezett pártok határozatának elébe vágni, de úgy vagyok értesülve, hogy ez képezi az egyhangú véleményyt.

Gróf Tisza István magára nézve már belátta azt, hogy nem maradhat elnök, de nem akarja engedni, hogy a többségre rádiktáltassék, hogy ki legyen a vezér.

Senki ilyen diktálásra nem gondol; de lehetetlen, hogy be ne lássa mindenki, hogy a mi viszonyaink közt a miniszterelnök a többségnek csak névleges vezére. A mostani többséget Khuen és Tisza alkották meg; a többség Khuenhez nyilvánvalóan ragaszkodott és nem önmaga tette le vezérét, hanem felülről tették le. Lukácsnak bizonyára oroszlanrésze volt abban, hogy az egész koalíciós korszak alatt a Lloyd-klubban pislogott a mécs, mégsem ő lett a vezér, hanem Tisza és az erőszakoskodásnál is Tisza épp úgy lehengerelte a békemisszióval jött Lukácsot, mint ahogy rendőri karhatalommal kidobatta a képviselők egy hetedrészét. Lukács addig nominális vezér, amíg miniszterelnök s addig miniszterelnök, amíg felülről úgy akarják; Tiszának az az érvelése tehát, mely a többségi elvből indul ki ott, hol a kormány nem a többség kifolyása, hanem a kormány teremtménye, nem állhat helyt.

Egyébiránt, értesülesem szerint, a szövetkezett ellenzék összesége nem tudja elválasztani a cselekvő Tisza felelősségét a cselekvés eszközeit nyújtó s érte a felelősséget vállaló Lukács felelősségétől.

Ezt, mint a szövetkezett ellenzék előrelátható állásfoglalását említem csak meg, mert én következetesen tartózkodom az összeség határozatának elejbe vágni Keservesen megfizette a nemzet azt, hogy ily elhatározás általánosságával nem tette lehetetlenné a magyar betegségeknek, a „széthuzás“-nak kitörését

Csendőrök vallatták a székely küldöttséget.

Valaki talán félrevezette a hatóságot.

(—*gr*) Székelyderzs község népe minap küldöttség útján és 300 aláírással memorándumban kérte a vallás- és közoktatásügyi miniszternél, hogy Kiss Jakab tanítót és nejét hagyják meg nekik továbbra is Székelyderzsben.

A küldöttség tagjai negyvenen voltak és pedig — emlékezet után írva — ezek: Nagy Zsigmond, ifj. Pál Ferenc, Grápa Dániel, Dénes György (kántor), Egyed József, Nagy József, Pál József, Biás Dénes, Nagy Elek, Egyed János, Gábos Pál, Fancsali István, István Mihály, Dénes Elek gépész, Kanyaró István, Orbán Ferenc megyebíró, Orbán István megyei pénztárnok, Brók Ferenc, Nagy János, Egyed János, Fancsali György kerek, Dénes György (alsó), Barthos István (kányádszegi), ifj. Nagy Ferenc, Kanyaró Mózes, Egyed Ferenc (felső), Orbán János (felső), Brók István, ifj. Dénes János, Kócs Dániel, Orbán Sándor, Brók Mózes, Elekes Zsigmond, Menyhárt Albert, Pusztai János, Menyhárt Mihály, ifj. Pusztai Zsigmond, Dénes Dániel (kántor).

E hónap 8-án (vasárnap) aztán megjelent 12 csendőr Székelyderzs községben és kihallgatták mindannyit. A küldöttség tagjait arról vallatták, hogy: 1. ki biztatta fel őket a budapesti utra; 2. kinek a költségén utaztak; 3. ki volt a szónokuk és 4. ki volt a vezetőjük?...

Természetesen a csendőrök üres kézzel tértek vissza Farkaslakára, Kányádba és a többi községekbe, honnan e nagy fontosságú világraszóló esemény megállapítására, jobb ügyszóval méltó buzgósággal összehozták. És mégis üres kézzel távoztak, mert a tanítójukat szerető székelyek a törvény korlátain belül jártak-keltek. Azonban a csendőrök — esetleg mégis találhattak volna olyan szemforgató, szelid ábrázatot vágó gonosztevőt, kit bizony nem ártott volna hüvőssre tenni — vénségére... No, de ami késik, talán nem mulik el — örökre s megtörténhetik, hogy aki más alá vermet ás, maga esik bele...

A székelyderzsi székelyek pedig — becsületükre legyen mondva — önként, saját jószántukból határozották el a küldöttségbe való menetelt az egész falu s különösen annak a 300 embernek a nevében, akik kérészel fordultak Zichy János gróf közoktatásügyi miniszterhez. Szónok sem kellett nekik, mert ők maguk s az ő önzetlen elhatározásuk — minden ékesszólásnál többet és szebben beszélt; csak lenne, aki megértse.

Az utiköltséget pedig — minden nélkülözésük mellett is — kiszorították hazulról mindnyájan és ez az, a miért kalapot kell emelni Székelyderzs község igaz lelkű, halás szivű népe előtt...

Természetesnek találjuk, hogy némely hivatalos és félhivatalos fejekbe ilyen s ehhez hasonló önzellen gondolat bele nem férhet. Hiszen mungóéknál a „küldöttség“-eket egészen másképp „szervezik“. Náluk a hivatalos apparátus teljes működése, a pénznek súlyos tömege adogatja a rugót, mely „küldöttség“-be viszi az érdekszövetséget, a folyton éhes hadat. Nem csoda tehát, hogy itt és ez alkalommal is efféle materiákról ábrándoznak — némelyek. Régi közmondás, hogy: „Kövért disznó, makkal álmodik.“

Azonban a jó érzésű hazafiak — ingyen szeretik a hazát s ha kell, azért az életüket is készek feláldozni. Mungóék!? — Erről nincs mit mondani. A választási eljárásuk és más dolgaik — eléggé undorító bizonyossággal kiáltanak: — ország-világ előtt...

A csendőrség Székelyderzsen valóságos razziaát tartott, hogy kinek a rendeletéből, azt ezuttal nem kutatjuk. Valószínűleg akad majd valaki a törvényhatósági bizottságban, aki az alispánt, sőt talán még a főispánt is meginterpellálja, hogy miért és kik háborgatatták oly nagy számú csendőri kirendeltséggel egy község nyugalma!?

Többek között — kihallgatták Szilágyi István sepsiszentgyörgyi építész is, aki most a székelyderzsi állami iskolát építi. Az ő rettenetes nagy büne az, hogy a küldöttségbe indult székelyeknek — kérésükre — megmondotta, miképp szólítsák a minisztert, ha kegyes színe elé juthatnak. Ez pedig — úgy látszik — mungófelfogás szerint: egyenesen lázítás. Szerencse, hogy elbirálása nem tartozik a mostani dróton rángatott közigazgatás jogkörébe, mert akkor esetleg még a vármegye padlásán rozsdásodó pallost is kihuzhatnák hüvelyéből — az irtózatot eset megboszolására...

Nagyon szomorú dolog, hogy az egész Székelyderzs osztatlan, becsületes álláspontjával szemben is akadnak ott a tűzhely mellett alattomosan, vakond módjára turkáló büzös alakok, kik — talán helyet akarván csinálni másoknak — minden eszközzel azon munkálkodnak, hogy Kiss Jakabékat kiturják helyükből és ennek a derék, becsületes családnak s a jóra való székelyeknek — helyre-pótolhatatlan kárt okozzanak.

Ugy adják és — állítólag — napról napra úgy írják büzös lelkük által diktált irataikat, mintha Kissék és velük együtt a nép lenne lázzító s lázzadó. Saját büneiket szeretnék másokra kenni, azokkal ártatlanságot befeketíteni. Más szemébe keresik a szálat, mikor ők már alig pisloghatnak a gerendától...

Jó volna, ha ezt végre meglátnák a félrevezetettek és első sorban is azokat keritenék hurokra, akik legjobban kiabálják a „fogják meg“ et...

Elvégre a politikai pártállás, nem lehet elég ok és indok a kényszer-áthelyezésre. Dr. Heltai Ferenc orsz. képviselő urnak nem ártott a Kiss Jakab szavazata. Kár tehát oly nagyon haragudnia reá, hogy anyagilag tönkretenni igyekezzen egy tisztá lelkű, becsületes tanító-családot. Ne legyen olyan elégedetlen, hogy az egész kerületet mungóvá kívánja változtatni. Erőszakkal ezt úgy sem teheti. Mert hiszen ha Kiss Jakabékat — akarataik ellenére — kiszakítja szeretteik köréből, a székelyderzsi székelyek akkor is ott maradnak és velük lesz évtizedeken át a fölük elsajátított tudás, munkaszeretet, melyek élő tanúságai lesznek a nép lelkében — apáról-fiúra s így tovább nemzedékről-nemzedékre...

Dr. Heltai Ferenc ur okos, bölcs ember. Ezeket és következményeit, bizonyára belátja-

Minnek akarja emlékét ilyen kicsinyeskedő boszuállással kisebbiteni!? Nem akarjuk azt hinni, hogy a csendőrszorongót a nép bizalmánál: többre becsüli. Avagy nem szándékozik már erre felé jönni!? Még akkor sem tartjuk emberséges dolognak, hogy egy ártatlanul bűnhődő tanítócsaládot ily brutális módon üldöztetni engedjen, mikor módjában állana ezt azonnal is megszüntetnie...

Ne kacagtassak önmagukat a néppel és ne küldözgessenek oly neveltséges valamért csendőrsapatot a nyakára. Hiszen a székelyderzsiek annyira józan feifogásúak, hogy beugratni sem engedik magukat még a kurta korcsmában, cigányok társasága között borozgatni szokott, mellét vereső, jövőre való megtanítással, fenyegetődzők által sem.

Praktikus emberek laknak Székelyderzsenben. Nyitott szemmel és önmaguktól látják a manővert, melynek utójátéka majd a küszöbön álló választások idején fog rettenetes módon lejátszódni. Tisztelek a törvényt, tudják a kötelességeiket, de viszont ismerik a szabad, független polgárokat megillető jogukat is.

Ezeket a feltétlenül bec-ülésre érdemes tulajdonságokat, jó részben a tanítójuktól sajátították el. Ha ezek a mai kormány szemében és Dr. Heltai képviselő ur előtt üldözésre való dolgok, azt csak mélyen, nagyon mélyen sajnálhatjuk s azt e helyen is feljegyezzük, hogy annak idején majd emlékeztetbe hozzuk.

Azonban inkább szeretnők, ha a jobbik belátás győzelmeskednék és a legközelebbi hivatalos lap hasábjain azt olvasnók, hogy Kiss Jakab és neje Vámosgálfalváról Székelyderzsbe visszahelyeztettek. Ezt kívánja egy alapos ok nélkül felzaklatott székely község nyugalma és Dr. Heltai képviselő ur tekintélye is. Hiszen csak van olyan okos, hogy az érdekből árulkodó „farizeusok- és irástudók“-nak alkalmat nem ad — a marokba való nevetésre...

Adják vissza tanítóját a népnek, mert csakis így lesz béke és további jólét Székelyderzsenben!

A méhlegelő javítása.

Irtó és a kolozsvári orsz. méhészeti kongresszuson felolvasta: Gál Imre tanító, udvarhelyvármegyei méhészegyleti titkár.

„Ültessetek fákat, bokrokat és virágokat.“ Szébb emléket egyikünk sem hagyhat maga után, mint egy terebélyes szép fát; ne legyünk szűkkeblűek, s gondoljunk azokra, kik utánunk következnek.“

(4. folytatás.)

A méhészegyleteknek kell gondoskodnia a tagok részére, az illető vidéknek megfelelő gyümölcsfa oltványokról, a gazdasági haszon-cserjék: ribizke, egres, málna, mint közvetett mézelő fák és cserjék kedvezményes beszerzéséről és kiosztásáról. Indokolt kérésre a kormánytól is nyerhető a szükséges mennyiség.

Szintén a méhészegyleteknek kell gondoskodni a hársak, akácok, sophorák összegyűjtéséről és kiosztásáról. Akácot az egyes áll. faiskoláktól, hársat az erdőkből csekély költséggel lehet összeszedni s a költség megtérítése ellenében, esetleg e célra a költségvetésbe beállított fedezet terhére díjtalanul kiosztani.

Minden egyesületnek első sorban arra kell törekednie, hogy egy 800—1200 öles területet örök áron megvásárolva, azon egy kis mézelő botanikus kertet rendezzen és egy kisebb szabású mézelő faiskolát állítson be. Ezen kívánság hiszem, hogy az ideálítás jegyében mutatkozik, de higgyék el I. T. U. és t. Hölgyeim, nem fog elrepülni feletünk sok idő, mikor ezt az általános közszükségletet meg kell teremteni.

Tekintettel azon örövendetes körülményre, hogy az áll. faiskolák üzemébe a mézelő fák tenyésztése már felvétel, ezen köz-

terület egyelőre a mézelő botanika kultiválására szorítkozhatik, de azon egyletek, melyeknek vagyoni helyzete megengedi, a fak tenyésztését okvetlen fel kell karolják.

Egy kis botanikus kert beállítására, ha haszonbérleti alapon is, nem sok költségbe kerül s minden egyesület kebelében lesz vállalkozó, kit a tudományomj vezet annak kezelésére. Ebben a botanikus kertben természetesen kis csoportokban a mézelő növények fajai és lehet kísérletet tenni a vidék vadon termő mézelő gyomnövényeinek kiválasztására és fokozatos terjesztésére.

A méhészegyleteknek kell kioktatni a tagokat a méhlegelő javításának szükségességére. Nem kell fázni a vezetőknek a mindeneket mozgó szocializmus eszméitől, egy kis melegség- és közvetlenségnek kell áthatnia az új igéket hirdető szellemet s könnyű megoldást nyer az idegenítő kérdés. E célra kell rendezzen az egyesület kirándulásokat, határjárásokat a közeli vidékre, szemléltető előadásokkal fűszerezve. Egyetlen gyűlésnek sem volna szabad elmúlnia a méhlegelő kérdéseinek fészegése nélkül. Gazdag anyag ez, legalább is van olyan gazdag, mint maga a méhészet és jut belőle a gyűlések számára tanulságos lecké minduntalan.

A kirándulások, határjárások és vándor-gyűlések emlékére mindenütt kellene ültetni mézelőfákat. Mily szép, felemelő dolog volna ha a Kongresszus emlékét 100 darab terebélyessé fejlődött fa hirdetné időtlen-időig, kincses Kolozsvárnak! Mibe kerül ez? Mondhatom semmi nagyobb költségbe — ha az ember szíve, lelke igazi érdeklődéssel csüng a magyar méhészet jövőjén.

Nem szabad a méhészegyesületnek oly bürös kezekkel dolgozni a méhészet érdekeiért. Támogatására kell sietnie a gazdasági egyesületek sok oldalú tevékenységének.

Minden egyesület rendez a községekben méhészeti előadásokat. Ezen előadásokon miért nem szerepel egy jó előadó méhész kezében a rétek, legelők javításának, gyümölcsösök beállításának kérdése az előbb felsorolt vázlat alapján? Egy ily előadás többet használ a méhészetnek, mint az, ha fil-lérek cserélgetésével magyarázom az egyszerű népnek a rajzás megakadályozását, avagy a kaptárnak bonyodalmas kezelési módjait. Ne szóljon a méhészetéről egy szót sem, egész előadásában az előadó-, a népies méhészetéről mégis megtartotta a legsikerültebb tanítást. Minél több előadást tartasson az egyesület az ilyen tételekről és néhány jóra való tagjának kaszáloján minta gyanánt valósítsa is meg. A példán sokan fognak elindulni. Egy félholdnak megjavítása alig kerül 30 koronába. Magam több méhészeti, előadást tartottam és mindenikben ott voltak ezen kérdések s főleg arra utaltam az egyszerű népnél:

A hány méhesaládot látok udvarodon,
Annyi mézelőfa legyen határodon.

(Vége köv.)

— Székelyudvarhely ünnepe. Solymossy Endre, a polgári önképző-kör alapító-elnöke az önfeláldozásig ügybuzgó függetlenségi és 48-as párti orsz. képviselő emléknapjára készül most Székelyudvarhely város polgársága. A korán elhalt derék férfi, vasárnap diszkozgyűlés keretében teleplezendő arcképének kisebbitett fényképével diszitett meghívókat, a rendező bizottság már kibocstotta.

— Ingyenes balatoni kalauz. A Balatoni Szövetségnek most jelent meg az ingyenes balatoni kalauza. A képekkel diszitett kalauzt a szövetség 60 ezer példányban nyomtatja és osztja szét. 10 filléres bélyegdíj mellett a csinos füzetet bárki megkaphatja a szövetség titkári hivatalánál Balatonfüreden.

Emlékezzünk Erzsébetre!

Jelige: Annak van legszebb
emléke, kinek neve a
nép ajkán forog.

Sirt az egész falu népe,
Sirt az egész nemzet,
Nem tudtam miért, de nekem is
Sírnom-rínom kellett.

Kérdeztem, hogy miért könnyez-
nek,

Kinek harangoznak?
Bánatosan mondták, hogy a
Magyar királynénak.

Kicsiny voltam, nem tudtam még
Akkor veszteségünk,
Nem tudtam, hogy mit tartalmaz
Magyar történelmünk.

Most már tudom, megtanultam,
Kit vesztettünk benne:
Oh, ha nekünk még valaha
Édes anyánk lenne!

Mert anyánk volt, közös anyánk,
Ölelte az árvát;
Szeretben nem találtuk
Neki sehol párját.

Felruházta a meztelent
És magához vette,
Imádkozott miérettünk
Minden áldott este.

Mint egy galamb, mint egy angyal
Szelid volt és békés,
Legszebb erény volt előtte
Béke, egyetértés.

A királyt és a nemzetet
Közbejárásával
Kibékíté s összehozta
Szép, szelid szavával.

A merre járt, lábanyomán
Áldás fakadt, termett,
Áldotta is, imádtá is
Őt a magyar nemzet.

Ajakától nem hallatszott
Más csak magyar ének,

Lelkesültek, ha nótázott
Ifjak és a vének.

Emlékezzünk fiuk, lányok,
Emlékezzünk rája!
Emlékezzünk Erzsébetre,
A jó királynéra!

Aki értünk nyelvünket is
Megtanulta, bírta;
Aki Deák Ferenc sirján
Könyeit kisírta.

Ültetgessünk emlékére
Rózsát, gyöngyvirágot,
Legyen tőlünk az emléke
Mindörökké áldott!!

József János.

HIREK.

— **Michalovich Ödön**, az Országos Zeneakadémia igazgatója, e hó 13 án lesz hetven esztendő. Liszt és Wagner kortársa, bizalmas barátja, ragyogó zongoraművész, kiváló zeneszerző és a hazai zeneoktatás uttörője ez a fehérvári szellemű férfi, aki most az agykor küszöbére lépve, önelégülten tekinthet vissza örök emlékü munkásságban eltöltött életére. Innen, a székely bércek közül üdvözljük mi is a patriárikák korának kezdetén Apponyi Albert gróf barátját, a nemes művészt és emberbarátot, ki az ország legelőkelőbb intézményének élén, mindig a művészi szempontokat tartotta szemelőtt.

— **Erdély függetlenségi polgárai** e hó 15 én Kolozsvárt népgyűlést tartanak, a melyre városunk közönsége is meghívták. Innen a függetlenségi párt képviselőjében Gáspár Balázs elnök fog résztvenni.

— **Halálozás.** Szorger Ferenc óras polgártársunkat mélyen sújtó csapás érte. Felesége, szül. Kuscsik Mária, az övét önfeláldozásig szerető nő, jó anya és rokon e hó 10-én reggel 6 óraker hosszas szenvedés, a halotti szentségek ájtatos felvétele után, életének 40-ik, boldog házasságának 20-ik évében, tiszta lelkét visszaadta Teremtőjének. Temetése ma (csütörtökön) d. u. 3 óraker a róm. kath. anyaszentegyház szertartása szerint, Attila-utca 11. sz. alól történik meg Székelyudvarhelyt.

— **Binapolt temetés.** Az elmúlt szombaton délután volt Heitz Vilmos nagykereskedő városi és megyei bizottsági tag temetési szertartása Székelyudvarhelyt. Képviselő volt azon a város egész közönsége. Azonban az eső zuhogva hullott a temetési menet idején s így szállították ki a helybeli vasúti állomáshoz, honnan vasárnap reggel kellett volna tovább vinnie a vonatnak Segesvárra, a tervbe vett délutáni temetésre. Az eső folyton szakadt. A szombat esti vonat még elment valahogyan, de már vasárnap teljesen magálott a közlekedés. Így aztán a család

intézkedésére, hétfőn reggel, kocsin szállították le Segesvárra a hirtelen elhalt Heitz Vilmos hült porait és ott örök nyugalóra helyezték, általános nagy részvét mellett.

Vizözön.

Olyan formán kezdődhetett a bibliában megörökített özönvíz, mint a hogyan nekünk részünk volt benne az elmúlt hét végén és különösen vasárnap, szeptember 8-án.

Egész nyáron sűrű, kiadós esők hullottak, némelykor pedig diónagyságu jégverés pusztított vidékünkön. Máskor a forgószél szakgatta szét az épületeket, sőt az erdők fáit is; mindent letarolva utjában. Valóságos Isten csodája, hogy valami táplálék-féle látható még a termőföldeken.

Mindezek mellett azonban borzalmas képet nyújtott a vasárnapi vizáradat, mely a Nagyküküllő folyó és mellé-patakjaiból elöntötte Székelyudvarhely város s vidékének határát. Minden ajkról csak azt lehetett hallani ilyen még nem volt...

Pedig hát az ehhez hasonló vizáradások — ugyszólva — évről-évre megisméllődnek és rettenetes pusztítást hagynak maguk után; szegényre, sőt koldussá teszik közvetlen és közvetve a lakosságot. Egyik legfőbb oka ez is elmaradottságunknak.

Csodálatos, hogy bár kulturmérnök alispánja van a vármegyének, még sem látja mindezeket. Legalább eddig a Nagyküküllő szabályozása ügyében, nem vettünk észre semmi mozgalmat... Noha ez régen elodázhatlan, égetően szükséges kérdés, mely alapos megoldásra vár.

A Nagyküküllő szabályozása talán még az építési szabályzatnál is elsőbb rendű dolog, mert az ártérbe épített házak lakóinak egy cseppet sem közömbös, hogy egyik éjszaka, saját otthonukba belefúllaszthatják őket a piszkos áradat.

Könnyű az alispán urnak a vármegyeház II-ik emeletéről szemlégetni és a főispánnak Homoródhévízen hivatalos, vagy félhivatalos uton egyszerűen tudomásul venni az ilyen és ezekhez hasonló eseményeket, de jaj a szegény embereknek, kik a Fürdő-utcában s a Nagyküküllő áterében laknak!...

Választások után vagy más beköszönők és felköszöntők alkalmával, gyakran halljuk, hogy a tisztviselő van a közönségért és nem megfordítva. Az élet azonban — sajnos — igen gyakran mást, épen az ellenkezőjét igazolja — nálunk, a vármegyénél. nagy tisztelet a csekély kivételnek.

Szükség idején ismerjük meg jóakaróinkat. Az elmúlt vasárnap pedig a polgárság igen nagy részének élet- és vagyonbiztonsága volt veszélyben.

Más humánusabb érzésű, emberbaráti szeretettől áthatott helyeken, teljes önfeláldozással segítenek a lakosok egymáson. Még a halás köszönetet is elharitják maguktól. Itt, Székelyudvarhelyt, a Székelyföld anyavárosában — 10 filléretet szedtek azoktól, kik a városból az V. kerületbe átmenni és viszont átjönni akartak — az árvíz idején.

Szégyenpir borítja arcunkat, mikor leírjuk e sorokat és kétségbe esetten kérdezzük: hova lett a keresztény felebaráti szeretet!? Hol volt a hatóság a város és vármegye feje, hogy ezt az embertelen eljárást csirájában el nem fojtották? Hiszen erre az 1879 évi XL. t. c. 142. §-a jogot adott volna nekik.

Különben az árvíz veszedelmes voltáról feljegyezhetjük, hogy az áradás vasárnapra virradó éjjel 3 óraker öltött nagyobb mérvet, mikor a Hargitán lezuhlott esővel végtelen hőtől megduzzadt patakok a Nagyküküllő folyót, eddig nem tapasztalt nagyságúra növelték.

Kadics- és Betlenfalvánál kezdett rombolni s az utjában eső kertekeket, terményeket mind letarolta. A Klein-cég faraktárát iszonyuan megdézsmálta. A városhoz tartozó, ennek V. kerületét képező szombatfalvi résznek nagyobb felét elöntötte. Az utcákon úgy folyt a piszkos áradat, mint a hogyan rendes körülmények között, a Nagyküküllő saját medrében folyni szokott. A házak és pincék megteltek vízzel. Sok lakásban félméteres víz tette lehetetlenné az ott tartózkodást.

Székelyudvarhely város és az V. kerületi városrész között két szekérrel tették lehetővé az átkelést. Azonban — sajnos — nem ingyen, tehát emberbaráti követelességből, hanem személyenkint 10 fillér fuvardíjat szedtek az átkelőktől.

A sétatéren félméter magas áradat száguldozott végig s különösen a főutat egészen tönkretette. Tele volt vízzel az állami falkola és környéke is, hova a kir. törvényszéket s egyáltalán az igazságügyi palotát számoloznak felépíteni az állami polgári leány- és elemi iskolákkal együtt.

A héjasfalva-székelyudvarhelyi vasut vonalát is egészen elárasztotta a Nagyküküllő és a Szejké fürdő felől lerohanó patak. Bögöznél pedig 100 méter hosszúságban a pályatestet elsodorta.

Két és fél napig egyetlen vonat sem közlekedett, sőt Székelykeresztur felé a telefon összeköttetés is megszakadt. Az összes postai küldemények és hírlapok csak kedden délután érkeztek meg annak kivételével, amit 2 szekérrel hétfőn a Héjasfalván rekedt mozgópostás elhozott.

A felső réten a város hatalmas part-erősítő cölöpöket veretett volt, de azok minden kötés nélkül maradtak. Most pedig még nyomuk sincs. Elsodorta a nagy áradat. Kezdek újra a drága és költséges munkát.

Hasonló volt a veszedelem a Gergely-féle sósfürdő körül is. Frölich Ottó tanár telepen ismét nagy károkat okozott az árvíz. A kaszárnya udvarán pedig csónakázva végezték az ingujra vetkőzött tisztok és bakák a derekas mentési munkálatokat. A pünkösztör Balázs őrmester által betöltött dícséretes szerepkört, most a gyakorlatról itthon maradt katonatisztok végezték; elismerésre méltó buzgalommal teljesítvén az emberbaráti gyönyörű feladatokat. Nekik köszönhető, hogy emberélet ezúttal sem esett áldozatul a Fürdő-utcában és környékén, hol a lakóházak ismét megteltek vízzel.

Különben a Nagyküküllő egész mentén kiszámíthatatlan károkat okozott s valóban ideje volna, hogy az arra hivatott hatóságok az 1871 évi XXXIX. t. c. -ben közzétett vizszabályozási társulat megalakítását kezdeményezzék.

Legyen vége a struc-politikanak és kezdődjék a lelkiismeretes, hivatás szerint való munka. Ezt a munkapártot mi is készséggel támogatjuk, mert ez közvetlen a nyomorgó székelység boldogulását segítené elő...

ARGUS.

1. Kiadó urilakás

a Batthyány-téren. Emeleten: 1 nagy utcai áltányos: három, vele összefüggő és 1 kis átjáró szobából álló lakás, azonnal, vagy szept. 29-re kiadó!

2. Udvari lakás

ugyanott két szoba, konyha és hozzávalókkal, földszint, kiadó. Egyik nagy szoba alkalmas: szabónő, masamódnő stb.-nek

3. Ugyanottan

udvari földszintes lakás 1 szoba, konyha és hozzávaló helyiségekkel kiadó és azonnal is elfoglalható.

4. Csere

utcában 3 szobás, konyhás, kamara, pince, fatartó, sertésol, tyukol, galambbug és külön udvarral, kuttal, gyönyörű rózsás kerttel, gyümölcsfákkal. Kedves, csendes lakás egészséges helyen. Pék József építő mesteré volt. Azonnal vagy szept. 29-től kiadó.

5. Csere

utcában három szoba egyik jó műhelynek konyha, kamara, sütőház külön udvarral. A Herczeg Albert féle házban kiadó, esetleg eladó, olcsón és kedvező fizetési feltételek mellett!

6. Csere

utcában, a 3-dik ház az aljban, a kuton innen, néhai Kandó-féle házban: kiadó egy két szobás és egy szobás lakás, fatartó, sütővel, külön udvarral, azonnal el is foglalható!

7. A tábor

utcában a köz-kórház háta megett: két szobás, kamarás és konyhás, pince, fatartó, tyukol, sertés paja és esetleg istállóval és szekérszinnel is, csak egy lakos van még az udvaron, kitűnő vizű kuttal kiadó! A lakás alatt van egy nagy magas, tágas nagy műhelynek alkalmas pince helyiség. Van egy külön eggyes szoba is, mely külön is kiadó!

8. Eladó házhelyek,

belsősegek! Az országút mentén Bethlen utcában, avasut mellett, a bejárónál balra levő belsón, mely Vajda Lajos faraktára volt, ELADÓ. Párcellánként az egész 5 belsőre felosztva 5000 koronáért darabja! Vendéglőnek, kereskedésnek, nyílt üzletnek, fakeskedésre rendkívül előnyös, mert hátul a vasutra is rakódó kapu nyitható. Bármiféle épület építése kőből engedélyeztetik bárkinek is. ELADÓ RÉSZLETFIZETÉSRE IS!

9. Kuvarkertbe

nagy gyümölcsös kert FELPÁRCELLÁZVA több házhelyre, megtekinthető terv szerint! Három utca fronttal eladók örök áron. Vevőknek olcsó fővény, téglavetett hely biztosított. Gyönyörű mind nemes fajtákkal, melyek már teremnek. Jó ivóvíz kuttal! Igen alkalmas lenne tisztviselői telep, vagy más társaságok tagjainak, kik így magukban építközhetnének és lakhatnának. Ha a pénzügyi viszonyok javulnak, magam szerzek reá kölcsönöket az építésre!

10. Tábor

utcában gyönyörű gyümölcsös kertben TAXÁS házhelyek eladatnak, illetőleg kiadatnak hazamos időkre! Kitűnő kut az udvaron, közös sütőkemence stb-vel! Az utca már csaknem egészen be van építve!

Külömbféle kiadandók vagy eladandók!

11. Faraktárnak: a barom piac tér melletti bekerített hely: külső fele kiadandó és azonnal át is vehető. Belső felén már van faraktár!

12. Homoródi borviz szállításra a városba korszóba előfizetőknek kiadandó kétféleképpen is. 1. A szállító kap a behordás és széthordásért és elosztásért az előfizetőknek havi 200 K-át. 2. Vállalkozásba veszi a szállítást, korszót, szekeret, míg maga beszerzi. én adok, mely esetben 230-240 K-át kereshet

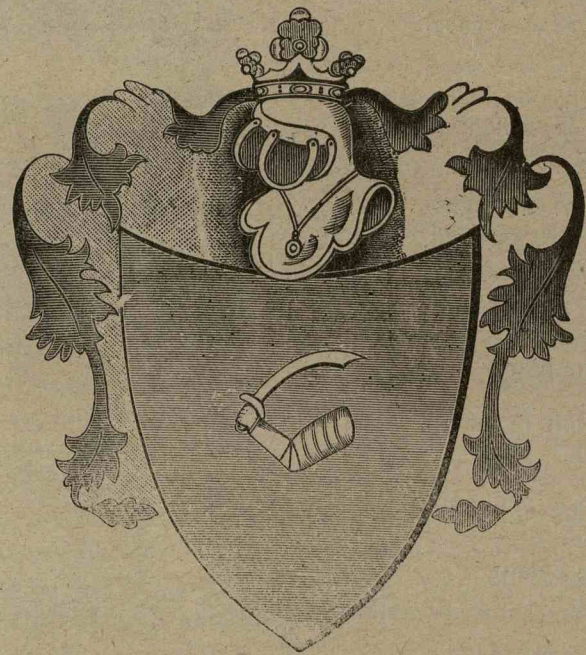
13. Nagygálambfalván eladó az országút mentén egy kitűnő helyen, a korszó mellett fekvő nagy belső Mindenre, de iparosnak, különösen alkalmas 2000 K-ért. Azonnal át is vehető. Jó kut van rajta.

14. Nagygálambfalván eladó egy 28' egy 14' és egy harmadik 9 holdas erdő szép tűzifa állománnyal, mely legszebb a község határába. Az országúttól pár száz lépésre «Várfele» nevű helyen a Vágás pataka, melyen a falun innenfelüli hid vezet át. Székelyudvarhelyről is megjárható egy nap kétszer! Igen előnyös vásár, fogattartóknak.

15. Fentiekről értekezhetni levélben vagy személyesen a tulajdonos:

Nagysolymosi
Köncz Ármín
gyógyszerésszel Székelyudvarhelyt.

Hirdetés az üzlet lelke! Hirdetés nélkül nincs forgalom! HIRDESSEN tehát a „Székely-Udvarhely“-ben

A dályai

Abrán-család

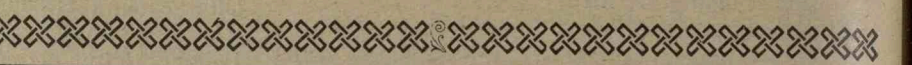
nemesi címerét mutatjuk be e helyen. Ez a címer és a család történetének leírása, a legrégebb korszaktól való lezármazási táblázattal az

Udvarhely vármegye Nemes Családjai

című, Pálmay József szerkesztésében és Betegh Pál kiadásában megjelent disztribúción található.

Számos család címere és leírása, leszármazási táblázata van e nagyszabású műben. Mindenkinek érdeke, hogy míg a készlet tart, beszerezze.

Kapható füzve 16 koronáért Székelyudvarhelyt a kiadónál.

Az ecet Czell Frigyes

a háztartásban nélkülözhetetlen szükséglet. De nem az ecetszeszből, hideg uton előállított folyadék melyet a kádicsfalvi természetesen főzött ecet már széleskörben kiszorított. Székelyudvarhelyt és vidékén ma minden gondos háziasszony kizárólag az özv. Gergely Jánosné szül. Finta Lina kádicsfalvi ecetgyárából fedezi szükségletét. E kitűnő ecet eredeti jó minőségben kapható Székelyudvarhelyt: Darvai Albert, Szentpéteri Gergely, Mark testvérek, Haáb és Heitz, Csató és Kun, Réther János, Tamás Balázs, Gáspár és Pap, Gál János utóda, Fernengel Gyula, Karda Dénes, Zárug Antal kereskedőknél. Ha egészségét és életét szereti, akkor csak kádicsfalvi ecetet használjon.

és Fiai

bortermelők és bornagykereskedők Medgyes. Legjobb beszerzési forrás természetadta valódi erdélyi hegyi borokban. Hordókban és palackokban. Kitűnő sajáttermés és vörös borok.

Eladó véredek.

Két darab 8 hónapos him és nőstény véreb, mely, Frigyes főherceg vérebével volt párosítva, mind a kettő garantált tiszta faj, semmi szépség hibájuk nincs — 300 és 200 koronáért eladó. Cim: özv. Kerbolt Ferencné VINKOVCE (szerén.várm.) Florián u. 6. sz.

BORI!

Fernengel Gyula székelyudvarhelyi bornagykereskedőnél

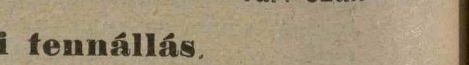
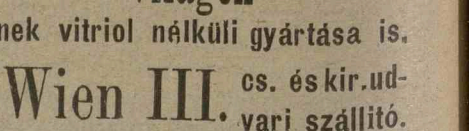
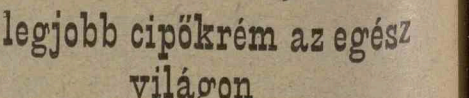
a legjobb minőségben, nagy választékban és legelőnyösebb árak mellett nagyban és kicsinyben kapható

NIGRIN

a legjobb cipőkrém az egész világon

Az eddigi világhírű wiksnek vitriol nélküli gyártása is. St. Fernolendt Wien III. cs. és kir. udvari szállító.

80 éves gyári tennállás.

ÉLETKÖNYVE

állandó házi orvos. Ingyenes gyógymód: tifusz, kolera, toroklob, rüh, vérhas, mindenféle himlő és vörheny, orbánc, bujakór, szamárhurut, agy-, tüdő-, sziv-, gyomor-, méh- és bélguladás, vesemáj-, lép-, hólyag bajok, skrófula, köszvény, csusz, nyavalyatörés, aranyér, gutaütés, nehéz sebesülések, vérszegénység, vizekóráság, szárazbetegség (tuberkulózis), torok- vagy mandolagyuladás, gyomorkatarus, örülés stb. ellen. Irta: DERZSI JÓZSEF. Az E. M. K. E. — tekintélyes orvosok ajánlata — népkönyvtárai részére 100 példányt elfogadott. Ára .. 3 korona. Kapható: ..

Betegh Pál kiadónál Székelyudvarhelyt és valamennyi könyvkereskedésben.

Betegh Pál könyvnyomtató és könyvkötő-intézete Székelyudvarhelyt.